

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TERMIZ IQTISODIYOT VA SERVIS UNIVERSITETI**

"TASDIQLAYMAN"

quvchisi bo'yicha prorektor
Espanov

avgust

**DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISH
FANI BO'YICHA SILLABUSI**

Kunduzgi ta'lim shakli talabalari uchun

Bilim sohasi:

400000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohasi:

410000 – Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi:

70410506-Davlat moliyaviy nazorati va auditi

Termiz – 2024 yil

Modul / FAN SILLABUSI
Iqtisodiyot va axborot texnologiyalari fakulteti
70410506-Davlat moliyaviy nazorati va auditi

Fan nomi:	Davlat moliyasini boshqarish
Fan turi:	Majburiy fanlar
Fan kodi:	DMB1105
Yil:	2
Semestr:	1
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	150
Ma'ruza	30
Amaliy mashg'ulotlar	30
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori:	5
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarga kelgusida yuqori malakali iqtisodchi mutaxassislar bo'lib etishadigan talabalar uchun Davlat moliyaning umumiy nazariyasi, O'zbekiston Respublikasi moliya tizimi va uning bo'g'inlari haqida nazariy bilimlar berish, ularda davlatning bozor iqtisodiyotiga o'tish davridagi moliya siyosatini yo'naltirish bo'yicha asosiy ko'nikmalar hosil qilishdan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Moliya
2.	Davlat byudjeti
3.	Milliy iqtisodiyot
4.	Davlatning soliq va pul - kredit siyosati mazmuni

Ta'lim natijalari (TN)	
Bilimlar jixatidan:	
TN1	Davlat moliyasini boshqarish faniga oid tushunchalar, nazariyalarni bilishi va tushunishini namoyish etish;

TN2	Davlat moliyasining makroiqtisodiy darajada zarurligi va rivojlanishi qonuniyatlarini to'g'risida bilimga ega bo'lishi
TN3	Davlat moliya siyosati xususiyatlari, moliyaviy siyosat qonunlari va kategoriyalar to'g'risida, iqtisodiy jarayonlarning amal qilish xususiyatlarini tushunishi.
TN4	Davlat moliyasi sohasidagi muammolar va vaziyatlarni tahlil qilish, aloqalarni aniqlash va rivojlantirish;
	Ko'nikmalar jixatidan:
TN5	Davlat moliyasi mohiyati va mazmunini bilish
TN6	Davlat moliyasini tahlil qilishda moliyaviy ko'rsatkichlaridan foydalanish
TN7	Moliyaviy siyosat haqida bilimlarini oshirish
TN8	Davlat moliyasi sohasida muammolar bo'yicha yechimlar qabul qilish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak..

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Davlat moliyasining mohiyati va ahamiyati
M2	Davlat moliyasi to'g'risida nazariyalar
M3	Davlat moliya tizimi
M4	Davlat moliyasi amal qilishining huquqiy asoslari
M5	Davlatning moliyaviy siyosati
M6	Davlat moliyasini boshqarish
M7	Davlat budjetining daromadlar tizimi
M8	Davlat budjetining xarajatlar tizimi
M9	Davlat maqsadli va budjetdan tashqari jamg'armalari
M10	Davlat krediti va qarzlarni boshqarish
M11	Mahalliy moliya
M12	Davlat korxonalarini va tashkilotlari moliyasi
M13	Davlat moliyasining iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati
M14	Davlat moliyasining investitsion jarayonlarga ta'siri
M15	O'zbekiston Respublikasida davlat moliyasi tizimidagi islohotlarning asosiy yo'naltirishlari
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A)	
A1	Davlat moliyasining mohiyati va ahamiyati
A2	Davlat moliyasi to'g'risida nazariyalar
A3	Davlat moliya tizimi
A4	Davlat moliyasi amal qilishining huquqiy asoslari

A5	Davlatning moliyaviy siyosati
A6	Davlat moliyasini boshqarish
A7	Davlat byudjetining daromadlar tizimi
A8	Davlat byudjetining xarajatlar tizimi
A9	Davlat maqsadli va byudjetdan tashqari jamg'armalari
A10	Davlat krediti va qarzlarini boshqarish
A11	Mahalliy moliya
A12	Davlat korxonalari va tashkilotlari moliyasi
A13	Davlat moliyasining iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati
A14	Davlat moliyasining investitsion jarayonlarga ta'siri
A15	O'zbekiston Respublikasida davlat moliyasi tizimidagi islohotlarning asosiy yo'nalishlari

	Mustaqil ta'lim (MT)	Ajratilgan soatlar
1	Seminar va amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish	58
2	Vaziyatli masalalar (kazuслar) tuzish	20
3	Berilgan manbalarni tarjima qilish	10
4	Fanga oid mavzular bo'yicha esse yozish	10
5	Anjumanga tezis tayyorlash	10
	Jami	90

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1	Davlat moliyasining asosiy tushunchalari.
2	Davlat byudjeti: tuzilishi va boshqaruvi.
3	Soliq siyosati va soliq tizimi.
4	Davlat qarzi va uni boshqarish.
5	Davlat moliyasining ijtimoiy sohalarga ta'siri.
6	Davlat moliyasi va investitsiyalar.
7	Moliya va iqtisodiy islohotlar.
8	Davlatning makroiqtisodiy siyosati va moliya tizimi.
9	Davlat moliyasining rivojlanishida xalqaro hamkorlik.
10	Soliq va byudjet tizimidagi islohotlar.
11	Davlat moliyasida innovatsiyalar va raqamli texnologiyalar.
12	Davlatning ijtimoiy siyosati va moliya.
13	Davlat korxonalari va tashkilotlarining moliyasi.

14	Davlat moliyasining iqtisodiy barqarorlikka ta'siri.
15	Xalqaro moliyaviy institutlar va davlat moliyasi.
16	Davlat moliyasi va ekologiya.
17	O'zbekistonda davlat moliyasining bugungi holati va kelajakdagi rivojlanish istiqbollari.
18	Samarali byudjet siyosati va davlat xarajatlari boshqarish.
19	O'zbekistonda davlat moliyasida xavf va xatarlarni boshqarish.
20	Mamlakatdagi davlat moliyasining raqobatbardoshligini oshirish.

Jami 90 soat

Kurs ishi (loyihasi) bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Talaba tomonidan tanlangan mavzu doirasidagi kurs ishining umumiy hajmi qo'lyozmada 35-40 varaqdan kam bo'lmali kerak. Ilovalar ko'rsatilgan hajmga kirmaydi. Kurs ishining tituli va mavzusi belgilangan shakl bo'yicha rasmiylashtiriladi. Kurs ishida me'yoriy xujjatlar va orfografik qoidalar bo'yicha qabul qilingan shartli qisqartirishlar kiritishga ruxsat beriladi. Masalan: y.-yil, yy.-yillar, m.s- ming so'm, mln. s. - million so'm, mak - maksimal va boshqalar. Kurs ishi (loyihasi)ni bajarish tartibi kafedraning uslubiy qo'llanmasida keltirilgan.

Kurs ishi (loyihasi)ni mazmuni quyidagilardan iborat:

- mamlakatda moliyaviy munosabat ishtirokchilari o'rtasida yuzaga keladigan moliyaviy munosabatlarni o'rganish va bu boradagi muammolarni aniqlash uchun huquqiy-me'yoriy hujjatlarini, ilmiy va o'quv adabiyotlarini izlab topish va ularni o'qib, tahlil etish hamda mazkur adabiyotlarda mavzu doirasida keltirilgan ma'lumotlarni jamlab, ma'lumotlar bazasini shakllantira olish qobiliyatini talabada rivojlantirish;

- mavzu bo'yicha shakllantirilgan ma'lumotlar bazasini tahlil etgan holda, ilmiy asoslangan xulosalarga kelish; talabani ma'lumotlar bilan mustaqil ishlay olish qobiliyatini kuchaytirish;

- mavzu doirasida yig'ilgan amaliy ma'lumotlarni tizimlashtirish va ularni tahlil qilish usullaridan foydalangan holda tadqiq etish olishini rivojlantirish;

- mavzu doirasida olib borilgan tahlillar davomida bugungi kunda sohada uchrayotgan muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish yuzasidan talabning shaxsiy fikr mulohazalarini shakllantirish;

- kurs ishini yozish davomida adabiyotlar bilan ishlash ko'nikmalarini mustahkamlash;

- talabada mavzu doirasida yig'ilgan ma'lumotlarni chizma, jadval va diagrammalar tarzida bayon etish va tahlilni amalga oshirish qobiliyatini mustahkamlash;

- talabani magistrlik dissertatsiyasini sifatli bajarishga bosqichma-bosqich tayyorlash.

Kurs ishi (loyihasi)ni bajarish tartibi ketma-ketligi

1	Kirish.
2	Davlat moliyasining jamiyat ijtimoiy taraqqiyotidagi o'rni va ahamiyati
3	Davlat moliyasining maqsadi

4	Davlat moliyasi konsepsiyasi
5	Davlat moliyasini xarajatlar tarkibi
6	Davlat byudjeti hajmi
7	Davlat byudjetini moliyaviy manbaalari tahlili
9	Davlat moliyasini samaradorligini oshirish istiqbollari
10	Xulosa.
11	Foydalanilgan adabiyotlar.

Kurs ishi uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1	Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga berilayotgan e'tiborni kuchaytirish masalalari.
2	Aholining bo'sh turgan mablag'larini tijorat banklariga jalb etish masalalari.
3	Bank kreditlarining foiz stavkalari va ularni kichik biznesga ta'siri xususida
4	Bank xizmatlari bozorini rivojlantirish.
5	Biznesni shakllantirishda investitsiyalarning roli.
6	Bozor iqtisodiyoti sharoitida investitsion strategiyani shakllantirishning ahamiyati.
7	Byudjet-soliq siyosati barqarorligini ta'minlash yo'nalishlari.
8	Byudjet-soliq va investitsiya siyosati hisobiga korxonalar moliyaviy barqarorligini ta'minlash masalalari.
9	Chet el investitsiyalari harakatini soliq mehanizmi orqali tartibga solish masalalari.
10	Davlat aktivlarini boshqarish samaradorligini oshirish yo'llari.
11	Davlat byudjeti daromadlari tarkibi tahlili va uni optimallashtirish yo'nalishlari.
12	Davlat byudjetining ijtimoiy soha xarajatlarini samarali tashkil etish.
13	Davlat dasturlari orqali real sektor korxonalarini rivojlantirish masalalari.
14	Davlat ishtirokidagi korxonalarda moliyaviy boshqaruv xususiyatlari va uni takomillashtirish yo'llari.
15	Davlat maqsadli jang armalari faoliyatini rivojlantirish masalalari.
16	Davlat moliya siyosatining strategik va taktik masalalari.
17	Davlat moliya tizimining innovatsion rivojlantirish istiqbollari
18	Davlat moliyaviy infratuzilmasining asosiy elementlari.
19	Davlat moliyaviy institutlarining moliya bozoridagi faoliyati.
20	Davlat qarzlari boshqarish usullari.
21	Davlat qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirish masalalari.
22	Davlat va nodavlat moliyaviy muassasalar faoliyatini rivojlantirish masalalari.
23	Davlat xaridining amalga oshirilish tartibi va uni takomillashtirish yo'llari.
24	Davlatning moliya bozorini tartibga solishdagi roli.

Asosiy adabiyotlar	
1.	B.I.Nurmuxamedova, Sh.K. Xamdamov "Davlat moliyasi" Darslik. T.: Iqtisod-moliya-, 2021. -436 b
2.	Abdusalomova N.B, Temirov F.T. Moliyaviy hisob. O'quv qo'llanma. –T.: Iqtisodiyot, 2021 yil.
3.	X.X.Imomov. Sh.B.Babayev. "Davlat qarzlari boshqarish" O'quv - uslubiy majmua. TDIU. Toshkent-2023.
Qo'shimcha adabiyotlar	
2.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 28 dekabrda "O'zbekiston Respublikasining 2021—2023-yillarga mo'ljallangan investitsiya dasturini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4937 qarori.
3.	Nurmuxamedova B.I. Davlat byudjeti. Darslik. – T.: "IQTISODMOLIYA", 2018. – 630 b.
4.	Худойкулов С.К. «Молия ва соликлар»: Дарслик. – Т.: "IQTISODIYOT", 2020. – 554 б.
5.	Moliya: Darslik. T.S. Malikov, O.O. Olimjonov; – T.: "Iqtisod-Moliya" 2019. – 800 b.

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho (90-100 ball) olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olish;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va to'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meyoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;

b) 4 baho (70-89 ball) olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konseptivni puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meyoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho (60-69 ball) olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmas;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinmas;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsin.

g) quyidagi hollarda talabning bilim darajasi qoniqsiz 2 baho (0-59 ball) bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Muallif:	X.A.Jurayev "Moliya va turizm" kafedrasida o'qituvchisi, iqtisodiyot fanlari falsafa doktori (PhD)
E-mail:	husanbek76@gmail.com
Tashkilot:	Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, "Moliya va turizm" kafedrasida
Taqrizchilar:	Gadoyev S. J. – TerDU Moliya kafedrasida mudiri, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc). U.T.Tulakov TerDU, Moliya kafedrasida dots.

Mazkur sillabus universitet Kengashining 2024-yil 30-avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur sillabus "Moliya va turizm" kafedrasining 2024-yil 28-avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i: Z. Turayev
Fakultet dekani: Sh. Yarmatov
Kafedra mudiri: X. Jurayev
Tuzuvchi: X. Jurayev

